

یادی از دکتر احمد علی رجایی بخارایی

احمد داداشی - ساری

از استادان برتر دانشکده ادبیات فردوسی مشهد یکی زنده باد دکتر احمد علی رجایی بخارایی بود. مردی با قامی میانی و چهره‌یی مردانه و چشم‌انداز، بیان خوش و شورانگیز او را کمتر استادی داشت. هرگاه پاره‌یی از شاهنامه یا بهقهی می‌خواند و گزارش می‌داد، شنونده‌ی فردوسی و خواجه ابوالفضل را پیش چشم می‌آورد و در حال و هوای آن روزگاران درمی‌آمد...

دکتر رجایی متون نظم و نثر کهن و پگانه و نیز دشوار فارسی را با چیرگی بسیار دوستی داد و ابهام‌ها و دوگونه‌های (ذووجهی‌های) متن را با مثال‌هایی از حافظه و معرفی مقاله‌های پژوهشی روشن می‌ساخت. به کارش سخت اعتقاد داشت. بسیار می‌خواند و می‌نوشت و به اندازه‌ی توان می‌کوشید تازه‌های پژوهشی این را بینند و همراه روز پیش برود. او معلمی و آموزش دانشجو را بر مقام‌های دیگر اداری برتر می‌شمرد. پس از درگذشت دانشی مرد بزرگ - دکتر علی اکبر فیاض - هرچه مسؤولان رده‌ی نخست دانشگاه کوشیدند وی را به عنوان جانشین آن مرحوم به ریاست دانشکده برگزینند نهیزیرفت. به ناچار به مراد علمی او استاد بدبیع‌الزمان فروزانفر متول شدند. فروزانفر با پادآوری این نکته که مسؤولیت و سرپرستی یک مجمع علمی فروتن از تدریس نیست، توانست وی را به قبول آن مهم برانگیزد. دکتر رجایی در دوره‌ی ریاست پا یکسان‌نگری و نظرات بر کارآمدی استادان وقت شناسی، نظمی و پژوهشی به دانشکده بخشید و کیفیت کار را بسیار بالا برد. تنی چند از مدرسان تنک‌مایه و وقت‌کش را جایبه‌جا کرد و حتا به کار دفتری برگماشت! او نه تنها به تدریس استادان و یادگیری دانشجویان اهمیت می‌داد، به حرمت فضای دانشکده هم می‌اندیشد. اجازه نمی‌داد هر کسی خودسرانه به محظه‌ی دانشکده درآید و آن‌جا را مثل باع ملی، تفرجگاه بگیرد.

یادم نمی‌رود روزی زنگ تفریح پسر پانزده سال و دانش آموز خود را کنار بگجه با دانشجویی در حال گفت‌وگو دید. برآشست و گفت: چرا پیش از وقت و پشت سرنهادن مرحله‌های علمی و کسب شایستگی لازم به این کاخ بلند درآمده است، ورود به این‌جا مستلزم کار پیوسته و رنج طاقت‌سوز است. فرزند را مهربانانه بیرون راند و به نگهبان یادآوری کرد، دیگر چنین اشتیاهی نکند و با پرسش از ما تنها دارندگان اهلیت را اجازه‌ی ورود دهد.

چون شرح زندگانی پریار او در کتاب رجایی نامه آمده و این بند هم اشاره‌هایی کوتاه در شماره‌های ۱۳ و ۱۵ مجله‌ی پاژ که به همت دکتر محمد مجفر یا حقی و محمدرضا خسروی منتشر می‌شد گردید، بازگویی آن‌ها را ملاحت‌آور دانستم. آمرزش خداوند بر او باد.

از میان کتاب‌های او که به زبان فارسی منتشر شده است، می‌توان به آثار زیر اشاره کرد:

- دکتر محمد تقی مسعودیه، تجزیه و تحلیل چهارده ترانه‌ی محلی ایران، از انتشارات اداره‌ی کل نگارش وزارت فرهنگ و هنر، تهران، آبان ماه ۱۳۵۳.
- یوزف کوکوتز، محمد تقی مسعودیه، موسیقی بوشهر، سروش، انتشارات رادیو تلویزیون ملی ایران، تهران، ۱۳۵۶.

- محمد تقی مسعودیه، آوانویسی و تجزیه و تحلیل ردیف آوازی موسیقی سنتی ایران، گردآورنده: محمود کریمی، از انتشارات وزارت فرهنگ و هنر، تهران، ۱۳۵۷.

- محمد تقی مسعودیه، موسیقی تربیت‌جام، سروش، انتشارات صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، تهران، ۱۳۵۹.

- محمد تقی مسعودیه، موسیقی بلوچستان، سروش، انتشارات صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، تهران، ۱۳۶۴.

- محمد تقی مسعودیه، مبانی آنوموزیکولوژی (موسیقی‌شناسی تطبیقی)، سروش، انتشارات صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، تهران، ۱۳۶۵.

- محمد تقی مسعودیه، موسیقی مذهبی ایران، جلد اول، موسیقی تزییه، سروش، انتشارات صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، تهران، ۱۳۶۷.

- محمد تقی مسعودیه، ردیف آوازی موسیقی سنتی ایران به روایت محمود کریمی، کتاب اول، آوانویسی و تجزیه تحلیل، انجمن موسیقی ایران، تهران، ۱۳۷۶.

- محمد تقی مسعودیه، ردیف آوازی موسیقی سنتی ایران به روایت محمود کریمی، کتاب دوم، انجمن موسیقی ایران، تهران، ۱۳۷۴.

- محمد تقی مسعودیه، سازشناسی، انتشارات صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، تهران، ۱۳۷۷.

- محمد تقی مسعودیه، موسیقی ترکمن، موسسه‌ی فرهنگی ماهور، تهران.

- محمد تقی مسعودیه، سازهای ایران، انتشارات نگار، تهران.

- ترجمه‌ی کتاب یوزف کوکوتز، با عنوان خصوصیات ملودی در موسیقی سنتی خاورمیانه، هند و جنوب شرقی آسیا، ترجمه‌ی محمد تقی مسعودیه، سلسله انتشارات دانشکده‌ی هنرهای زیبای دانشگاه تهران، نشریه‌ی شماره‌ی ۱۰۱، اسفندماه ۱۳۵۱.